

Reguleringsmyndigheten for Energi
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo
rme@nve.no

30.04.2025

Innspill på studie av samfunnsøkonomiske kostnader av at kunder ikke får tilknytning til strømmettet ved behov

Lede takker for muligheten til å gi innspill til Reguleringsmyndigheten for Energi (RME) på rapporten «Studie av samfunnsøkonomiske kostnader av at kunder ikke får tilknytning til strømmettet ved behov». Konsulentrappen er utarbeidet av Menon Economics (ME) og Multiconsult (MC).

Dagens økonomiske regulering av nettselskaper gir feilincitiver som har store samfunnsøkonomiske kostnader. Ledet har sagt ifra om dette i lenger tid. Nylig tok Riksrevisjonen opp det samme, sitat¹:

- *Dagens strømmett er et stort hinder for næringsutvikling og bremser omstillingen til lavutslipps-samfunnet.*
- *Dagens regulering og kontroll bidrar ikke i tilstrekkelig grad til at investeringer gjøres i tide.*
- *Tilknytningsplikten har i for liten grad sikret at nettet bygges ut i takt med behovet.*
- *Dagens inntektsregulering gir nettselskapene insentiver til å utsette investeringer i nettanlegg.*
- *Statnett og nettselskapene har ikke tilstrekkelige insentiver eller krav til å utnytte nettet effektivt.*

Det er rasjonelt for samfunnet at kunder kan få tilgang til nettkapasitet tilstrekkelig raskt. Men tilknytnings- og leveringsplikten kan være en treg mekanisme. Å reaktivt etablere nettanlegg i regionalt distribusjonsnett og transmisjonsnett uten ugrunnet opphold basert på bestillinger kan ta lang tid. I områder med åpenbare fremtidige nettbehov, bør en investere mer forventningsbasert i regionalt distribusjonsnett og transmisjonsnett. Det er videre urimelig at nettselskaper som forsyner vekst- og industriområder og må gjøre mange tiltak for å tilknytte nye store nettkunder, skal straffes for dette i inntektsreguleringen. Å forsyne slike områder er et rammevilkår som ligger utenfor nettselskapers påvirkning.

¹ <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2024-2025/kapasiteten-i-stromnettet/>

Dagens inntekstregulering straffer nettselskaper for å investere i nettkapasitet og driftstiltak som samfunnet trenger. Som nevnt er dette blitt tatt opp med RME over lenger tid. Lite har skjedd, men vi kjenner til at RME nå jobber med tematikken, noe vi setter meget stor pris på. Vi håper derfor på snarlige forbedringer i inntekstreguleringen.

Inntekstreguleringens hovedutfordring ligger i den sammenlignende analysen. Den er ikke god nok: Den straffer nettselskaper for å ha nye nettanlegg, den straffer nettselskaper som må investere når prisene på materiell er høye, og den greier ikke å ta hensyn til kostnadsdrivende rammevilkår og forhold som ligger utenfor nettselskapets påvirkning, på en tilstrekkelig god måte. For regionalt distribusjonsnett er det mest åpenbare tiltaket å dempe vekten på kostnadsnormen som bygger på den sammenlignende analysen, og øke vekten på kostnadsgrunnlaget. Men dette er bare en start, og RME må jobbe med flere tiltak. Flere tiltak krever utredningsarbeid. Lede har tidligere gitt innspill på en rekke konkrete forbedringsforslag. Lede bidrar gjerne i arbeidet med reguleringsmodellen. Vi er Norges 3. største nettselskap i regionalt distribusjonsnett, har strømmnett i Norges største industriregion og har utredet mange nye industritilknytninger. Vi kjenner utfordringene, kommende utfordringer og flere løsninger godt.

Det er nyttig å få et bedre bilde av den samfunnsøkonomiske verdien ved å kunne tilknytte kunder tilstrekkelig raskt for å underbygge endringer i inntekstreguleringsmodellen.

Når det gjelder ME og MC sin rapport som er på høring, er vi overrasket over tilnærmingene som belyses. De er urimelige og vil undergrave inntekstreguleringen av nettselskaper. Rapporten tar for seg modeller der nettselskaper skal straffes økonomisk for ledetider som oppstår når nettkunder tilknyttes uten ugrunnet opphold i tråd med tilknytnings- og leveringsplikten. Hvis en slik modell innføres, vil det sette nettselskaper som forsyner vekstområder, i en Catch-22 liknende situasjon. De vil straffes gjennom inntekstreguleringen uansett hva de gjør: De straffes om de investerer tidlig i nettanlegg, de straffes om de bruker penger på driftstiltak, og de straffes om de følger tilknytnings- og leveringsplikten og etablerer nettanlegg uten ugrunnet opphold basert på bestillinger fordi nye kunder da må vente. Nettselskaper som holder til i områder uten vekst, belønnes fordi de slipper å investere, slipper å bruke penger på driftstiltak og slipper å ha kunder som venter. Det er lite rasjonelt for samfunnet å ha en inntekstregulering som flytter penger og ressurser fra nettselskaper som gjør viktige vekstinvesteringer til nytte for samfunnet, over til nettselskaper som holder til i områder uten vekst.

I mangel på bedre data valgte ME og MC å plassere tidsbruken og ventekostnadene hos de tilknyttende nettselskapene (Figur 17, Vedlegg A, Figur 18 og Figur 19), noe som er urimelig og uriktig. De tilknyttende nettselskapene er verken ansvarlig for tidsbruken hos konsesjonsmyndighetene, overliggende nettselskaper som Statnett, kunden selv eller andre.

Slik vi forstår ME og MC sin rapport, foreslår de å ta utgangspunkt i tidsforskjellen mellom en kundes ønskede tilknytningstidspunkt og det faktiske tilknytningstidspunktet. I mange tilfeller kan en kundes ønskede tilknytningstidspunkt være lite realistisk eller ganske optimistisk. Et tidlig

ønsket tidspunkt kan signalisere at kunden ønsker prioritet eller at kunden vil være sikker på at strømmettet er ferdig i god tid før tilknytningen skal brukes. Det kan således være et tidspunkt som er før kunden selv forventer å være klar, eller et tidspunkt som samsvarer med det aller tidligste tidspunktet som kunden kan være klar hvis alt som kunden selv trenger å gjøre går raskest mulig, dvs. tillatelser, finansiering, prosjektering, bygging, med mer. Dersom nettselskapet krever en realistisk dato for ønsket tilknytning, kan det ønskede tidspunktet bli senere enn datoen som først ble angitt. Mange kunder i tilknytningskøen har tatt kontakt for å utsette milepæler, dvs. de opprinnelige ønskede tilknytningstidspunktene var for optimistiske. Det faktiske tilknytnings-tidspunktet påvirkes av tidsbruken hos alle berørte nettselskaper (tilknyttende nettselskap og overliggende nettselskaper som Statnett), tidsbruken hos konsesjonsmyndighetene, tidsbruken hos kunden selv, med mer. Det som det tilknyttende nettselskap selv kan påvirke, er kun tidsbruken på egen saksbehandling og utredning, prosjektering av egne nettanlegg, bestilling av egne komponenter/utstyr og tiden det tar å bygge egne nettanlegg. Men dette vil i liten grad måles av tidsforskjellen mellom kundens ønskede tilknytningstidspunkt og det faktiske tilknytningstidspunktet fordi det faktiske tilknytningstidspunktet sammenblander tidsbruken hos det tilknyttende nettselskapet med tidsbruken hos overliggende nettselskaper som Statnett, tidsbruken hos konsesjonsmyndighetene, tidsbruken hos kunden selv, med mer.

ME og MC sin rapport presenterer ikke tilnærminger som er egnet til bruk i inntektsreguleringen av nettselskaper. Arbeidet må legges vekk. Interessant nok påpeker konsulentene selv sentrale utfordringer i rapporten, sitat:

- *Nettselskap som har en disproporsjonal mengde tilknytninger sammenlignet med andre sammenlignbare selskap vil imidlertid straffes. Men denne typen effekter er uunngåelig om man skal bruke insentivmekanismer av denne typen, gitt den svært skjeve fordelingen av tilknytningsetterpørsel mellom nettselskapene.*
- *Vi vil også vise til Thema (2024) som påpeker at en ensidig ordning som fokuserer på økonomisk straff for tidsforsinkelser kan gjøre det vanskelig for nettselskaper som opplever sterk vekst å oppnå normalavkastning, sammenlignet med selskaper uten vekst.*

Til slutt, ME og MC sitt arbeid virker å være snevert og flere av modellene som er belyst, virker å være ganske tilfældige. Arbeidet ser f.eks. helt bort fra gevinstene som samfunnet går glipp av fordi aktører lar være å bestille nettkapasitet på grunn av lange tilknytningstider (avlyser prosjekter, relokaliserer prosjekter til utlandet, med mer). Anleggsbidrag, som en av modellene er basert på, varierer mye fra sak til sak og er lite relatert til samfunnets gevinster ved tilknytning.

Ta gjerne kontakt ved spørsmål om innspillet og annet relevant. Vi bidrar gjerne inn i RMEs arbeid med den økonomiske reguleringen. Som Norges 3. største nettselskap i regionalt distribusjonsnett som forsyner Norges største industriregion og har utredet en rekke bestillinger fra store kunder, har vi mange innspill.

Med vennlig hilsen

Lede AS

Eivind Gramme
Rammefilial